

Majandusküberneetik lõi lapsena hambad kapsapeasse

Margus Mikomägi

Tartu Riiklikus Ülikoolis esimesel kursusel majandust õppides tegi tänane Rapla maavanem Tõnis Blank enda sõnul haagi. Viis dokumendid Tallinna Riikliku Konservatooriumi lavakunstikateedrisse. Tahtis saada näitlejaks.

Selle seiga avalikustamise- ga on me maavanema parem osa paljastatud. Ta on oma ringkonnas tuntud kui hea kõnemees, tark kirjanduse tundja ja aktiivne kaasalöö- ja kõiges, mis puudutab esi- nemist. “Jõudsin erialaeksam- il kolmandasse vooru, aga mind ei valitud. Siis läksin ja õppisin majandust edasi,” ütleb Tõnis Blank.

Maavanem ütleb, et ei mä- leta seda nukuteatri eten- dust, mida nägi esimesena, kuueaastaselt, aga tal on mees, et teatri saalipoolne külg ammendas ennast üsna ruttu. “Tahtsin näha, kuidas seda tehakse. Ma saingi en- nast rääkida kulisside taha, kõõgipoolle. Vaatasin eten- dust seestpoolt. Hiljem naab- rilastega tegime järele,” mee- nutab Tõnis Blank.

Esimene avalik ülesastumi- ne oli väikemehel seitsme- aastaselt. “Oli valimiste päev. Nonstop-kontsert hommi- kust õhtuni. Mina pidin luge- ma lavaäärelt luuletust. Ja hakkama ma sain.” Kui Tõnis

oli neljandas klassis, mängis ta Oskar Lutsu “Kapsapeas” Jukut. “Mulle ütles õpetaja, et ära sa sinna kapsapeasse hambaid päriselt sisse löö. Et seda nagunii keegi ei näe. Mi- na panin ikka kindluse mõt- tes hästi sügavalt ja kõvasti. Et oleks päris just.” Nii see läks.

Rõngu koolis, kus Tõnis õp- pis, tegutses näitering, mis andis kaks etendust aastas. Olid lavakujundused ja muu nagu päris teatris. “Kirjan- dusõpetaja, näiteringi hing, oli tänase Pärnu teatri näitle- ja Ahti Puuderselli ema Leh- te Puudersell. “

Pikkades varrukates ringikargleja

Siis tuli ülikool. Tõnis Blank lõi kaasa majandusteadus- konna luuleteatris “Logos” ja ülikooli klubi näiteringis.

Kõige tõsisemaks kokku- puuteks teatriga oli Rapla maavanemale lavastaja Jaan Toominga stuudio Vanemui- se teatris. “Mängisin kaasa etenduses “Musketäriaana”.

See oli Osvald Toominga inst- seneering Alexandre Dumas’ “Kolmest musketärist”. Minu tiitel kavalehel kõlas: Pik- kades varrukates ringikargle- ja, konferansjee ja klaveri- mängija. Sebisin kaks vaa- tust laval ringi, olin siduv tege- lane ja mängisin ka klaverit.”

Koos Tõnisega olid tollel ajal stuudios Anne Maasik ja Hannes Kaljujärvi, Anne Valge ja Viljo Saldre. “Eten- dusega oli probleeme. Pärast kontrolltetendust taheti see üldse ära keelata. Siis otsus- tati, et suurelt laval tuleb tükk viia kontsertsaali lava- le. Pöördlava efektid jäid see- ga ära. Ja lõpuks pärast mõ- ningaid mängukordi võeti tükk mängukavast maha. Nõnda, et ilmselt mõnele ei meeldinud,” meenutab Tõnis Blank.

Ülikonnas maavanem

Kui tänaselt maakonna esi- meselt mehelt pärida, mis teater on teda puudutanud, saab vastuse, mis vaieldama- tult näitab head ja haritud teatrivaistust ja maitset. Vane- muise ja Jaan Toominga “Pörgupõhja uus vanapagan”, Von Krahli ja Peeter Jalaka “Luikede järv”..., Becketi “Go- dod oodates” Noorsooteatris, Merle Karusoo üks esimesi tükke “Popi ja Huhuu”...

Maavanema eri ilmed jäävad publiku jaoks habeme varju.

PEETER MÜRGI foto

Tõnis Blank kirjeldab ka üht seltskonnakäitumist pärast teatrielamust: “Kui muidu tullakse teatrist välja ja aru- tatakse, mis juhtus, kes kui- das mängis, siis seekord oli- me oma seltskonnaga kõik vait. Võtsime garderoobist riided. Istusime autosse. Ja sõitsime Tallinnast Kehtnas- se, vahetamata ühtegi sõna.

Sõnad tundusid maised, ar- gised.” Etendus, mis liigutas, oli Vanalinnastuudio “Saa- me kokku veebruaris”, kus vaid kaks näitlejat - Anne Veesaar ja Tõnu Kilgas.

Maavanem ütleb, et talle on teatri tegemine ja nägemine andnud esinemisjulgust, suhtlemisoskust ja ka min- gite situatsioonide lahenda-

mise julgust elus. Veidi enne teatrikülgede ilmumist, kui kohtume, ütleb Tõnis Blank, et me teatrijutt läks ehk väga tõsiseks. Ütleb veendunult, et peale heade tsitaatide ja mõt- teterade, mis tal teatrist mees, on samavõrra tähtis ka teatri meelelahutuslik pool. Kaks maski, nuttev ja naerev siingi, nagu elus.

Hundid, kitsetalled, vanaema ja jahimees, erivajadused ja teater

Raikküla kooli erivajaduste- ga laste näiteringi lastekaitse päeval koolikaaslastele män- gitud etenduses “Hundi lugu” oli kolm hunti ja viis kitse- talle.

Punamütsikest ei olnud, ta jonnis, aga haige vanaema oli. Kitseema oli ühtlasi Puna- mütsike ja jahimees oli ka. Nagu ikka heas näitemängus, olid selleski lihtsas loos segi headus, kurjus, kavalus, tühi kõht ja tahtmine aidata. Ja nagu muinasjuttudes tavalis- selt tavaks, võitis hea kurja.

Raikküla väikesed näitlejad mängisid ilmselt endale väga aru andmata elavaks stsee- ni, mis nagu tänasest elust maha kirjutatud. Ajakirjan- duslik keel ütleb selle kohta poliitiline lehmakauplemine. See, kuidas kolm hunti kitse- lapsi hullutavad, ennast kit- seemaks kujutavad – kriidi, jahu ja muu kavalusega... Muidugi ei usu kitselapsed neid kohe. Ja kui pärast pik- ka ajupesuvus, siis pan- nakse nahka. Raikkülas tuli appi laulev jahimees.

Raikküla koolis on erivaja- dustega lapsed aastaid teat- rit teinud. Kooli juhataja Tiina Rahkema sõnul võib nen- de koolis näiteringi minna igaüks. “Igaüks on omamoodi andekas. Natuke kahugi on vahel, et meie koolis õpitakse

Punamütsikese vanaema Tekla.

üldaineid lihtsustatud kava järgi. Ma olen näinud ja näen siin koolis mitmeid poisse ja tüdrukuid, kellel võiks olla tulevikku näitlejana,” arwab Tiina Rahkema.

Tema jutust selgub, et just siin erivajadustega laste koolis on teatri teraapiline osa, ilma suurt filosoofilist mõõ- det juurde mõtlema, eriti

“Punamütsike” ilma Punamütsikeseta, kolme hundi, kit- setallede ja jahimees Teeduga.

MARGUS MIKOMÄGI fotod

tähtis. “Näitlemine arendab lapse kõnet. Meil on koolis paljud lapsed just kõneproble- leemidega. Teatriringis pan- nakse see paika. Tekib esine- misjulgus. Näiteringis, kui sõnad meelde ei tule, improvi- seeritakse, see arendab kõ- nele lisaks ka mõtlemist.”

Tiina Rahkema sõnul on eriti tähtis laste enesehin- nangu tõus. Raikküla kooli tulevad lapsed tihti põrmus- tatuna, neil puudub igaugu- ne enesehinnang. Ja järsku lükatakse ta ette, ükskõik millisesse tegemisse, ringi ja laps tunneb ühel hetkel, et saab hakkama. “Ja lapsest saab isiksus. Ka lavavälises

elus,” usub õpetaja Rahke- maa.

Pisikesed näitlejad käisid oma näidendiga Tartus Sada- mateatris teatrifestivalil “Savilind”. See on festival eri- vajadustega lastele ja noorte- le. “Erivajadustega laps tä- hendab teistsugust last ning teatrilaval on see teistsugune värske, siiras, huvitav,” kirju- tatakse festivali kodulehekül- jel. Suur teater, palju rahvast. Etendusi võtsid üles kolm kaamerameest. “Ja lapsed said hakkama, neil tuli hästi välja,” on Tiina Rahkema uhke.

Teatril on küljed, igatahes.

Margus Mikomägi

“Prügi erilist lumma, nõiduslikku külgetõm- met on ammugi märganud kunstnikud, kes teevad rämpsust igasugu imelikke asju. Algmaterjali väärtusetus justkui puhastab loomingulise kavatsuse, toob nähtavale selle ülevuse, transsendentsuse, säilitades samal ajal paradoksaalse otseühenduse jäätmete maailmaga.”

Hasso Krull “Püha prügimägi” Sirp 2. juuni